

krok, přesto však potvrdila hroživou sílu zbraní založených na moderních technologiích. Střely s plochou dráhou letu, přesné bomby, bitevní vrtulníky a tanky vybavené přístroji pro noční vidění – to vše dohromady bylo zdrojem převahy nad iráckými pozemními silami.

Tato válka je klasickým příkladem důsledného naplnění principů války v praxi. Téměř všech devět, tak jak je později definoval FM 100-5, bylo dodrženo s drobnými výjimkami.

- Cíl: osvobození Kuvajtu – jasný dosažen (pokud by bylo cílem svržení Saddáma Husajna mohlo být ušetřeno mnoho životů v tzv. Druhé válce v zálivu).
- Ofenzivnost: od počátku byla iniciativa jasně v rukou spojenců.
- Masovost: nasazeno bylo asi 600 000 vojáků na straně koalice, převaha v technice byla mnohonásobná.
- Ekonomie sil: díky obrovské technologické převaze byl stanovený cíl poměrně malý. Nebyla ani zničena irácká armáda jako celek.
- Manévr: Těsně před zahájením pozemní části operace byl proveden jeden z nejsložitějších manévřů vojenské historie – výměna arabských a „západních“ sil podél hranice s Irákem a Kuvajtem. Tím se dostali Irácké jednotky do neřešitelné situace.
- Jednota velení: Ukázalo se, že pokud je jasný a všemi koaličními partnery přijatelný cíl, lze dosáhnout i u široké koalice jednoty velení a jednotného úsilí.
- Bezpečnost: byla zajištěna jednoznačnou informační převahou.
- Překvapení: bylo dosaženo pomocí manévru a díky oslepení iráckých radarů.
- Jednoduchost: Jednalo se sice o velmi složitou operaci v nových koaličních podmínkách. Základ plánu však byl jednoduchý a všemi přijatelný.
-

Válka v Jugoslávii - Operace Spojenecká síla (1999)

Oficiální cíle NATO v Kosovu byly uvedeny v prohlášení, které 12. dubna 1999 schválila Severoatlantická rada. Konkrétně šlo o zastavení násilí a represí proti kosovským Albáncům, stažení všech ozbrojených sil z Kosova, vstup mezinárodních sil do Kosova, návrat uprchlíků, humanitární pomoc a vyřešení statutu Kosova na základě dohod z Rambouillet (U.S. Department of State : 1). Taktický cíl operace Allied Force byl zřejmý: rozmístění sil pod velením NATO v Kosovu.

V první fázi měla být zneškodněna srbská protivzdušná obrana, aby mohlo letectvo NATO volně operovat nad celou Jugoslávií. Poté měly být současně prováděny taktické útoky proti srbským vojenským silám v Kosovu a strategické útoky proti vojenským i jiným významným cílům v celém Srbsku. Taktické údery měly jednak zastavit násilí páchané Srby na Albáncích a jednak připravit prostor pro případnou invazi, resp. vstup pozemních jednotek NATO proti vůli Bělehradu. Strategické nálety proti vojensky důležitým cílům měly Srbsko donutit vrátit se k jednacímu stolu a akceptovat vstup sil NATO do Kosova.

Pokud jde o likvidaci srbské protivzdušné obrany, je zcela evidentní, že tento cíl se Alianci zajistit nepodařilo, protože k sestřelům docházelo během celé doby trvání operace. Srbské síly v Kosovu sice utrpěly určité ztráty, které se ovšem týkaly převážně těžší techniky (obrněných vozidel a dělostřelectva), zatímco na represích se podílely hlavně lehce vyzbrojené pěchotní jednotky, které zase tak vážně oslabeny nebyly. Paradoxním výsledkem náletů proto bylo, že násilí proti albánským civilistům narůstalo a uprchlíků přibývalo. Nejvýznamnější vojenský efekt měly letecké útoky na strategické cíle v celé zemi, ovšem ani ty samy o sobě nestačily k tomu, aby Bělehrad projevil ochotu jednat o podmínkách NATO.

Koncem května 1999 bylo oběma stranám jasné, že tímto způsobem nelze dále pokračovat. Samotné nálety, jakkoli byly ničivé, nedokázaly přimět Bělehrad k jednáním, a navíc by jejich prodlužování znamenalo nárůst civilních ztrát a vedlejších škod. Jediným možným vyústěním by tedy byla pozemní invaze NATO do Kosova, která se koncem května začala velmi vážně připravovat, i když měla jen malou podporu u veřejnosti v zemích NATO. Milošević zřejmě pochopil, že vstupu jednotek Aliance do Kosova už prostě nezabrání; sama srbská armáda by proti nim neměla nejmenší šanci a Rusko dalo jasně najevo, že sice bude Srbsku poskytovat co možná nejrozsáhlejší diplomatickou, materiální, zpravodajskou a jinou podporu, ovšem o přímé vojenské intervenci proti NATO nemohla být ani řeč. Milošević se ale s Moskvou dohodl, že v Kosovu budou rozmístěni ruští vojáci, kteří obsadí severovýchodní část Kosova, kde se nacházelo nejvíc Srbů (a také nalezišť vzácných kovů).

2. června 1999 tedy Bělehrad oznámil, že na podmínky NATO přistupuje, ale žádal lhůtu 24 hodin pro odchod srbských vojsk z Kosova (v oné době měly totiž přijít ruské síly). Nálety byly přerušeny 8. června, operace formálně skončila 10. června a následujícího dne se Srbové začali stahovat z Kosova. Ale již 12. června se do Kosova z Bosny přesunuly ruské jednotky, což velmi překvapilo síly KFOR, které vstoupily z Makedonie na území Kosova až několik hodin po Rusech. Během oné lhůty se však stačila do Kosova vrátit také většina ozbrojenců z UÇK a následovala pro změnu vlna násilí proti Srbům. Až po několika napjatých dnech bylo dosaženo dohody mezi Aliancí a Ruskem, UÇK složila zbraně a civilní správu Kosova převzala administrativa OSN (Visingr: 6).

Celkové hodnocení operace Allied Force záleží na tom, jakou motivaci přisoudíme NATO. Jestliže akceptujeme oficiální tvrzení, tedy výlučně snahu o pomoc kosovským Albáncům, lze operaci hodnotit jako krátkodobě i dlouhodobě celkem úspěšnou. Srbské ozbrojené jednotky byly donuceny opustit Kosovo, které má nyní faktickou nezávislost garantovanou jednotkami NATO. Srbsko ztratilo na dění v Kosovu prakticky veškerý vliv a bylo jen otázkou času, kdy Kosovo získá i formální nezávislost s dohledem OSN což se také stalo.

Naopak z pohledu Ruska byla operace Allied Force neúspěšná, či spíše kontraproduktivní. Po odchodu srbských jednotek se do Kosova vrátili ozbrojenci z UÇK, kteří páchali násilí na srbských civilistech; ti vnímali útvary západních zemí jako spojence UÇK, a proto se obraceli převážně na ruské vojáky KFOR, což spolu s ruskou podporou Bělehradu přispělo k posílení pozice Ruska v Srbsku. Pokud přistoupíme na tezi, že cílem Allied Force bylo demonstrovat technologickou převahu NATO, pak výsledek se rovněž poněkud lišil od očekávání. Moderní výzbroj NATO sice většinou fungovala dobře, ale v některých případech se ukázalo, že jí lze vzdorovat poměrně primitivními prostředky (viz klamné cíle či sestřelení F-117A). Poté, co se ruským prezidentem stal Vladimir Putin, byla urychlena ruská vojenská reforma, jež vychází i ze zkušeností z operace Allied Force. Ruská zahraniční, bezpečnostní i vojenská politika se stala více asertivní, samostatnější a v některých případech i výslovně konfrontační. Souhrnně řečeno, pokud mělo NATO pomocí bombardování Srbska v úmyslu „zastašit“ nebo „oslabit“ Ruskou federaci, pak výsledkem byl naprosto přesný opak.

Z hlediska naplnění principů války lze hodnotit operaci jako ne zcela úspěšnou.

- Cíl: Vzhledem k tomu, že se nepodařilo jasně definovat a deklarovat skutečný cíl operace bylo jeho naplnění komplikované. Bylo totiž sledováno více cílů různých úrovní (politický, strategický a taktický).
- Ofenzivnost: Silám NATO se nepodařilo udržet iniciativu po celou dobu operace. V přestávkách docházelo k zásadním změnám situace (návrat bojovníků UÇK).
- Masovost: Síla leteckého úderu nebyla taková jako v případě války v zálivu.

- **Ekonomie sil:** Nasazené síly umožnily naplnění cílů operace – především stažení srbských jednotek z Kosova, ale neumožnily rychlé obsazení Kosova (severní kosovo a letiště v Prištině obsadily ruské síly).
- **Manévr:** Nebyl proveden dostatečně rychle překvapivě.
- **Jednota velení:** Problémy vznikly již při vlastním plánování a vedení leteckých úderů – NATO nebylo jednotné.
- **Bezpečnost:** Vzhledem k tomu, že srbské síly nemohly spoléhat na vnější pomoc (Rusko) v pozemní části operace nedošlo k jejímu porušení. Jiné to však bylo v letecké, kdy se dařilo srbským jednotkám sestřelovat i ty nejmodernější letouny.
- **Překvapení:** Bylo dosaženo v letecké kampani, nepodařilo se ale plně zlikvidovat srbskou PVO. Další kroky pak probíhaly na základě politických dohod.
- **Jednoduchost:** Plán vycházel z podobného schématu jako Pouštní bouře, ale problémy s jasným vytčením cíle jej učinily závislým na politickém rozhodování.

Celkem lze konstatovat, že operace Spojenecká síla nebyla pro NATO jednoznačně úspěšná z důvodu porušení nebo neúplného naplnění principů vedení války.

Afghánistán – Operace Trvalá svoboda 2001

Operace "Trvalá svoboda" je vojenskou reakcí na teroristické útoky z 11. září 2001. Operace "Trvalá svoboda" je tedy název spojovaný s bojem proti terorismu mimo území Spojených států amerických. Primárním cílem operace je zničení teroristické sítě a všech dalších, kteří ji poskytují podporu.

Vojenské akce v rámci protiteroristické operace "Trvalá svoboda" byly zahájeny v Afganistánu dne 7. října 2001, kdy ozbrojené síly Spojených států amerických a Velké Británie zahájily letecké útoky proti výcvikovým táborem teroristické organizace al-Kajdá a vojenským zařízením tehdy vládnoucího hnutí Taliban v Afganistánu. Cílem vojenské operace bylo zničit teroristickou organizaci al-Kajdá a svrhnout Taliban, který jí poskytoval útočiště. Použity přitom byly i jedny z největších konvenčních explozivních zbraní, BLU-82/C-130 Daisy cutter a bombardování způsobilo škody i v civilních oblastech, včetně stovek obětí na životech. Ztráty na civilním obyvatelstvu provázely celý průběh operace. Byly způsobeny především problémy s identifikací cílů. Přesto bylo použito téměř 90% přesné letecké munice proti 10% v Pouštní bouři (Eichler, 2006: 89).

19. října byly zahájeny pozemní akce. Letecké údery podporované akcemi zejména amerických a britských zvláštních jednotek a elitních oddílů umožnily Severní alianci 13. listopadu 2001 dobýt Kábul. Později se o jeho kontrolu dělila s americkými jednotkami. Vláda Talibanu na celostátní úrovni padla, nějakou dobu se však ještě držela zejména v jižních provinciích v okolí Kandaháru. V Afghánistánu však dále působily skupiny bojovníků věrných Talibanu. Talibanem vyhnaný prezident Burhanuddín Rabbání se dočasně vrátil do úřadu, v prosinci 2001 byla sestavena nová vláda. Její premiér Hamíd Karzái se roku 2002 stal dočasným a od roku 2004 řádným prezidentem. Vláda převzala moc nad většinou území vyjma jihu, řadu oblastí však ovládá víceméně formálně na základě dohod s místními vůdci a od roku 2006 sílí nepokoje a bombové útoky i přímé přepady armádních konvojů a základen. Pořádek v oblasti Kábulu se snaží udržovat mise Mezinárodních bezpečnostních podpůrných sil (ISAF), schválená rezolucí 1386 Rady bezpečnosti OSN z 20. prosince 2001 OSN a od roku 2003, kdy byla rozšířena do dalších významných měst, svěřená pod vedení NATO.

Protiteroristická operace "Trvalá svoboda" je koaliční vojenská operace vedená Spojenými státy americkými, na které se v současné době podílí více než 20 zemí světa. Z tohoto počtu je valná většina z členských zemí Severoatlantické aliance, které se jí účastní v souladu s aktivací článku 5 Severoatlantické smlouvy z počátku října 2001. Celkem je do této operace zapojeno na 50 000 příslušníků pozemních sil, letectva a námořnictva (MZV).

Z vojenského hlediska lze operaci Trvalá svoboda hodnotit jako úspěšnou. Díky jasně stanovenému cíli a široké podpoře spojenců a v neposlední řadě naplnění prakticky všech principů vedení války neprovázely tento konflikt podobné problémy jako v Kosovu. Ukázal se však zcela nový aspekt a tím bylo nepochopení nebo špatné hodnocení operačního prostředí. Projevilo se to především v:

- Nepochopení sociálních a společenských vazeb v Afghánistánu;
- Podcenění vlivu místních vůdců a přecenění možností centrální vlády;
- Aplikaci euro-atlantických společenských a politických norem a zvyků do prostředí zcela kulturně odlišného;
- Nepochopení faktu, že vojenské vítězství neznamena ukončení konfliktu;
- Nepochopení mentality obyvatel Afghánistánu;
- Nepoučení se z historie Afghánistánu především v průběhu a výsledku vojenských intervencí na jeho území.

Operace Enduring Freedom v Afghánistánu ukázala na novou skutečnost. Pro úspěch operace nestačí připravit a nasadit ozbrojené síly, ale vzhledem k složitosti operačního prostředí je nutné do přípravy soudobých operací zapojovat nové složky. Jsou to mezinárodní organizace, nevládní organizace, obchodní a průmyslové subjekty, agentury atd. Je tedy nutno přistupovat k plánování a vedení soudobých a budoucích operací komplexně s využitím možností a schopností všech zainteresovaných aktérů.